

Єрофєєва Л. А. Модель виховної системи сучасного навчального закладу «Школи особистісного зростання» (впроваджується з 2005 року) / Теорія і практика організації інноваційного процесу виховання. Наук.-метод. збірка. / Упорядник О. І. Чешенко. – Одеса, 2014. – 327 с. – С. 105-127.

Л. А. ЄРОФЄЄВА,

заступник директора з виховної роботи Великодолинського навчально-виховного комплексу Великодолинського НВК «Загальноосвітня школа I-III ступенів – ліцей» Овідіопольського району Одеської області

МОДЕЛЬ ВИХОВНОЇ СИСТЕМИ СУЧАСНОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ «ШКОЛИ ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ»

(впроваджується з 2005 року)

Шлях до становлення демократичної, цивілізованої держави в Україні обумовлений не тільки економічними та політичними пріоритетами, а й у **вирішенні завдань нової школи** – формування сучасної особистості на засадах ціннісних орієнтирів, соціально адаптованої, здорової, духовно багатой, здатної до самопізнання, самооцінки, саморозвитку, самовизначення, самореалізації, з почуттям власної гідності, яка вмє реалізувати свій творчий потенціал, що є основою становлення гармонійно розвиненої особистості.

На вирішення цих важливих завдань педагогічний колектив НВК здійснює пошуки нових шляхів, технологій, форм, методів становлення сучасної національної системи виховання. Нами розроблена та реалізується модель виховної системи «**Школа особистісного розвитку**», яка забезпечує своєчасне виявлення і розвиток творчого потенціалу дитини, оволодіння учасниками навчально-виховного процесу мистецтвом життєтворчості в умовах партнерської співпраці, атмосфери поваги, довіри, успіху. Розбудована виховна система зорієнтована на особистість учня, її всебічний гармонійний розвиток, формування національної самосвідомості й духовної культури, виховання компетентного громадянина України, доброго сім'янина і професіонала.

Модель виховної системи школи створена на основі творчо переосмисленого ідейного змісту національної спрямованості виховання в сучасних умовах, етнопедагогіки, дидактичних надбань видатних педагогічних діячів минулого, сучасних вітчизняних і зарубіжних педагогів та передової думки педагогічної еліти Одещини: Гузика М. П., Ягоднікової В. В., Чешенко О. І., Фокіної Т. В., Ісаєвої Л. М., Шевченко Т. І. та інших майстрів педагогічної справи на засадах психолого-педагогічної взаємодії всіх учасників виховного процесу (діти – педагоги – батьківський колектив – громадськість).

Методологічна основа виховної системи НВК ґрунтується на засадах філософських та педагогічних ідей:

- ☞ *ідеї особистісно-орієнтованого навчання та виховання* (В. Сухомлинський, І. Бех, Є. Бондаревська, В. Сериков, І. Якіманська та інші);
- ☞ *ідеї гуманізації освіти* (В. Сухомлинський);
- ☞ *ідеї гуманного підходу до дітей* (Я. Коменський, Ш. Амонашвілі);
- ☞ *ідеї виховання через середовище* (В. Сухомлинський);
- ☞ *ідеї індивідуальної педагогічної підтримки* (І. Песталоцці, К. Ушинський, Ф. Фребель, М. Монтессорі, П. Лєсгафт, П. Каптерев, Я. Корчак, С. Френе, та інші);
- ☞ *ідеї педагогіки співробітництва* (С. Соловейчик, Ш. Амонашвілі, І. Волков, І. Іванов, Е. Ільїн, В. Караковський, В. Шаталов, М. Щетинін);

☞ ідеї технології колективної творчої діяльності (І. Іванов).

Наші цільові настанови:

- ◆ З усіх показників оцінки школи головним вважаємо самопочуття в ній людини. У школі повинно бути добре кожній дитині й дорослому.
- ◆ Для педагога особистість дитини – головна цінність.
- ◆ Створення умов для самореалізації кожного учня у різних видах творчої діяльності.
- ◆ Вихователь орієнтується на позитивні якості учня, вірить у творчі сили дитини.
- ◆ Дорослі й діти роблять все разом, об'єднані спільною метою, спільними життєво важливими турботами і формують свої відносини на принципах співтворчості та співдіяльності.
- ◆ Вихователь прагне поєднувати вимогу з повагою до людської гідності дитини, мотивувати її до успіху.

Провідна ідея виховної системи НВК: створення сприятливого освітньо-виховуючого середовища на засадах демократизації, гуманізації, співпраці, співтворчості, спрямованого на гармонійний розвиток особистості, зміцнення здоров'я дітей, створення умов для їх фізичного розвитку, соціальної адаптації, духовного зростання; орієнтування внутрішнього світу дитини на збагачення індивідуального досвіду, самопізнання, самооцінки, саморозвитку, самовизначення, самореалізації.

Завдання:

- ☞ Вивчати індивідуальні особливості учнів їхні інтереси та потреби; орієнтувати кожного на розвиток його нових психологічних можливостей; проектувати, організувати й керувати процесом його розвитку.
- ☞ Виховувати дитину як громадянина країни, національно свідомого, життєво і соціально компетентного, здатного здійснювати самостійний вибір і приймати відповідні рішення у життєвих ситуаціях.
- ☞ Сприяти зростанню творчого духовного потенціалу особистості, розкриттю здібностей на кожному з виховних етапів.
- ☞ Створити умови для розвитку талантів учня, його розумових та фізичних здібностей, для самореалізації різних видах творчої праці, задоволення його потреб та інтересів становлення його духовної культури: моральної, художньо-естетичної, правової, екологічної культури.
- ☞ Розвивати дитяче самоврядування як осередок самореалізації громадянського виховання.
- ☞ Стимулювати саморозвиток, самовиховання, самоосвіту учнів та розвиток їх життєтворчої компетентності через участь у реалізації проєктів соціального та благодійного напрямків.
- ☞ Впроваджувати оптимальні методи, форми, засоби, що сприяють формуванню в учнівської молоді основ життєтворчості.
- ☞ Розширення можливостей компетентного вибору особистістю свого життєвого шляху.
- ☞ Виробити етичні норми поведінки особистості.
- ☞ Сприяти зміцненню здоров'я учнів, їх фізичному загартуванню та вибору здорового способу життя, дбаючи про комфортний психологічний клімат.
- ☞ Інтеграція зусиль батьківської громади, представників державної влади, громадських та благодійних організацій, правоохоронних органів та установ системи охорони здоров'я.

В основу створення виховної системи покладені **принципи**: національної спрямованості, системності, цілісності, демократизації і гуманізації, єдності національного і загальнолюдського, акмеологічний, суб'єкт-суб'єктної взаємодії, особистісної орієнтації, діяльнісний, превентивності, технологізації, що визначають стратегію виховної діяльності НВК.

Пріоритетними напрямками виховної діяльності НВК, які реалізуються через тематичні періоди, визначені наступні:

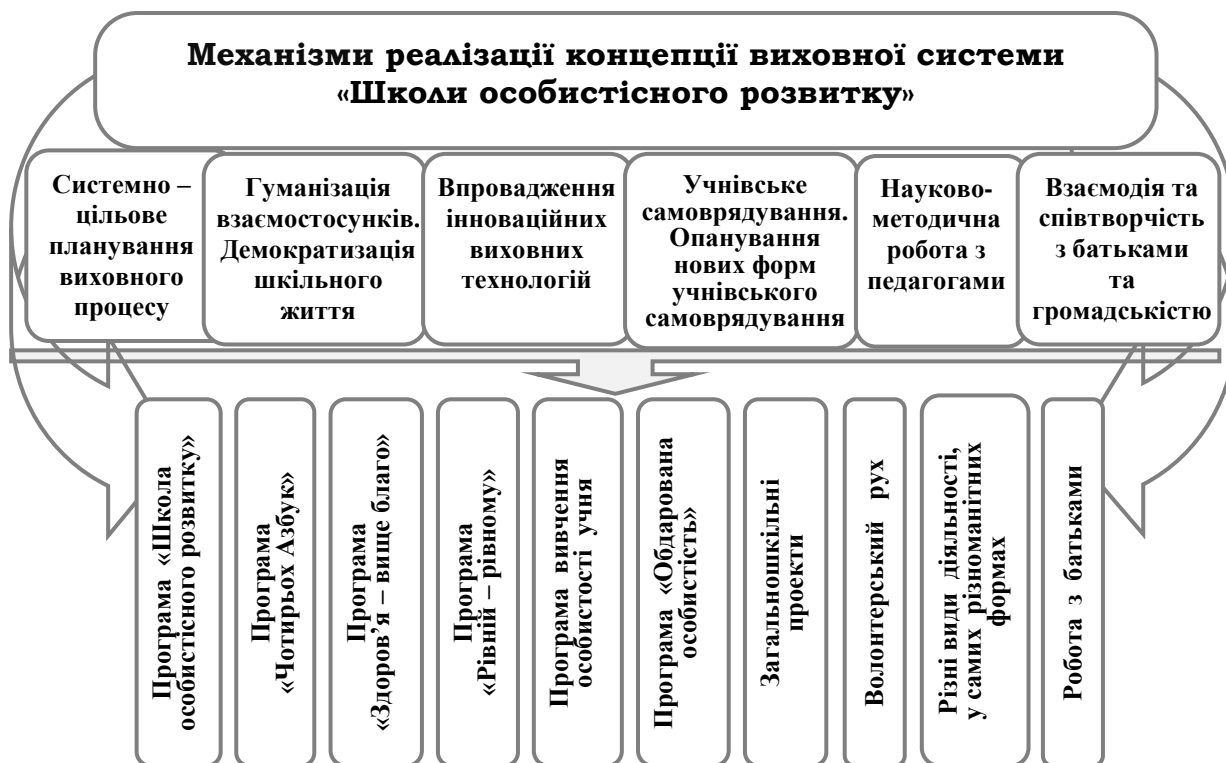
- ◆ Створення виховного середовища на основі демократизації і гуманізації шкільного життя (*ціннісне ставлення до себе*, усі тематичні періоди).
- ◆ Формування національної свідомості, патріотичне виховання (*ціннісне ставлення особистості до суспільства і держава*, тематичний період «Україно, ти моя безкрайня ...»), «Традиції зберігаючи та примножуючи»).
- ◆ Утвердження загальнолюдських цінностей, принципів людської моралі, превентивне виховання (*Ціннісне ставлення до людей*, тематичний період «Думай добре, погане на розум не піде», «Не забудь святого призначення – стій на сторожі Права і Добра»).
- ◆ Формування естетичної культури особистості, трудове виховання (*ціннісне ставлення до мистецтва, ціннісне ставлення до праці*, тематичний період «Україно, ти моя безкрайня ...»), «Без уміння – немає діла, без бажання – немає знань»).
- ◆ Формування екологічної культури людини (*ціннісне ставлення до природи*, тематичний період «Здоров'я природи – здоров'я людини»).
- ◆ Формування основ щодо здорового та безпечного способу життя (*ціннісне ставлення до себе*, тематичний період «Здоров'я людини – здоров'я нації»).
- ◆ Розвиток індивідуальних здібностей і талантів дітей та молоді, забезпечення умов їх самореалізації «Здрастуй, школа!» (*ціннісне ставлення до себе*, усі тематичні періоди).
- ◆ Формування педагогічної культури родини.

Механізми реалізації концепції виховної системи школи:

- ◆ Системно – цільове планування виховного процесу.
- ◆ Гуманізація взаємостосунків, демократизація шкільного життя.
- ◆ Впровадження Програм «Школа особистісного розвитку».
- ◆ Впровадження інноваційних виховних технологій.
- ◆ Науково-методична робота з педагогами.
- ◆ Розвиток учнівського самоврядування. Опанування нових форм учнівського самоврядування.
- ◆ Посилення ролі сім'ї у вихованні дітей, зміцнення взаємодії сім'ї та навчального закладу. Взаємодія та співтворчість з батьками та громадськістю.

Зміст виховного процесу базується на системі цінностей та ціннісного ставлення до: себе, природи, сім'ї, родини, людей, праці, культури і мистецтва, суспільства і держави. Виховна система забезпечує **єдність і взаємозв'язок** планування, організації та аналізу діяльності, виховних зусиль педагогічного і учнівського колективів, сім'ї та громадськості.

Планування виховної діяльності НВК здійснюється на основі *тематичних періодів*, а саме: «Здрастуй, школа!», «Здоров'я людини – здоров'я нації», «Здоров'я природи - здоров'я людини», «Україно, ти моя без краю ...», «Думай добре, погане на розум не піде» або «Не забудь святого призначення – стій на сторожі права і Добра», «Без уміння – немає діла, без бажання – немає знань»; «До побачення, школо» або «В добрі справи ти вклади все краще своєї душі».

В НВК створено комфортне виховуючо-розвивальне **середовище**, хороший психологічний клімат, гуманістичний стиль відношень, емоційна насиченість життя колективу; забезпечується соціальна захищеність кожної дитини та швидка її адаптація; забезпечено умови розвитку здібностей та талантів дітей, їх самореалізація, досягнення успіху; забезпечена свобода вибору погляду, занять за уподобанням.

У НВК ЕМОЦІЙНО НАСИЧЕНЕ ЖИТТЯ У ПОЗАУРОЧНИЙ ЧАС

Впроваджуються загальношкільні ПРОГРАМИ:

- ◆ «Школа особистісного розвитку»;
- ◆ «Програма Чотирьох Азбук» (для молодших школярів);
- ◆ «Здоров'я – вище благо»;
- ◆ «Сприяння просвітницькій роботі «рівний-рівному» серед молоді України щодо здорового способу життя»;
- ◆ «Творча обдарованість».

Впроваджуються різні види (традиційні, інтерактивні, проектна діяльність, тренінги тощо) та різноманітні форми виховної діяльності, що забезпечує створенню умов розвитку здібностей та талантів дітей, їх самореалізації, досягненню успіху; свободи вибору погляду, занять за уподобанням, серед них:

- ▶ *клубна робота;*
- ▶ *об'єднання учнів* «Зелені каштанчики» (1-4 класи), «Круг» (5-7 класи), «Старшокласник» (9-11 класи);
- ▶ *гурткова робота;*
- ▶ *проекти* «Даруємо радість людям» (в рамках Всеукраїнського проекту «Добро починається з тебе»); проект «Ветеран живе поруч», «Мої ровесники у роки Великої вітчизняної війни», «Визволення України від німецько-фашистських загарбників», «Ми

їх імен не позабудемо ніколи...», «Лихослів'я у шкільному середовищі», «Молодь обирає здоров'я», «Європа – наш спільний дім», «Крок до професії» та інші;

► колективі творчі справи (КТС); години спілкування; конкурси, змагання, рольові ігри; диспути, тренінги;

► **благодійна та волонтерська робота**; операції «Пам'ять», «Милосердя», «Турбота», «Діти-дітям», «Молодь обирає здоров'я»; благодійні акції «Подаруй життя дитині», «Даруємо радість людям», «Від серця до серця», «Добро починається з тебе»;

► **зустрічі** з цікавими людьми; турніри «Зрозумій мене», «Брейн-ринг»; **свята** Радості, пісень, забав, рідної мови та інші; сімейні свята; літературно-музичні композиції; усні журнали; конкурси малюнків, віршів; інсценізовані пісні на різні теми; трудові десанти;

► **випуск** загальношкільних газет «Велика перерва», «ШОК»;

► робота та виступи **агітбригади** «Набат», «Рубікон», «WWW101 Аккаржа.ДЮП»; робота групи підлітків-інструкторів за Програмою «Рівний-рівному» по пропаганді здорового способу життя; рейди, робота з молодшими школярами тощо.

Важливою складовою виховної системи є **програми НВК**, реалізація яких спрямована на виховання та розвиток гармонійної, здорової, соціально адаптованої, життєлюбної, талановитої особистості, готової до творчої діяльності, моральної поведінки, з розвиненою потребою самореалізації та самовдосконалення.

► **ПРОГРАМА «Школа особистісного розвитку»** (для учнів 1-11 класів)

Мета програми: виховання та розвиток здорової, соціально адаптованої, життєлюбної, талановитої особистості, готової до творчої діяльності, моральної поведінки, з розвиненою потребою самореалізації та самовдосконалення.

Завдання програми:

- Допомогти кожному учневі розкрити свій самобутній характер, показати шляхи і можливості його вдосконалення.
- Розширення меж самосприйняття.
- Сприяти формуванню навичок культури спілкування.
- Сприяти розвитку комунікативних та лідерських якостей особистості.
- Сприяти формуванню адекватної самооцінки, підвищенню рівня особистісної компетенції.
- Сприяти формуванню навичок конструктивного подолання конфліктів.
- Сприяти формуванню основних життєвих компетенцій.

Програма складається з п'яти блоків:

I блок «Загадки людського «Я»	<i>Мета:</i> сприяння формуванню вміння адекватної самооцінки особистості, вільного вибору відповідальної поведінки, підвищення рівня особистісної компетенції.
II блок «Я хочу, я можу, я буду»	<i>Мета:</i> виховувати творчу особистість; розвивати і вдосконалювати здатність особистості креативно мислити. Сприяти формуванню вмінь проектувати власне життя, цілеспрямовано досягати життєвих цілей.
III блок «Обличчям до обличчя»	<i>Мета:</i> сприяння розвитку та удосконаленню культури спілкування. Сприяти формуванню вмінь конструктивного вирішення конфліктних ситуацій.
IV блок «Самоврядування»	<i>Мета:</i> сприяння розвитку комунікативних здібностей та лідерських якостей особистості. Ознайомити з правилами управління, навчити «як вести за собою».
V блок «Гімн Сім'ї»	<i>Мета:</i> сприяння формуванню уявлення про інститут сім'ї, сімейну етику, самовираження особистості в сім'ї.

Шляхи та засоби реалізації програми:

- ↪ створення гуманного життєвого простору, в якому розвивається соціально захищена, гармонійно розвинена особистість;
- ↪ здійснення позакласної та позаурочної виховної роботи;
- ↪ впровадження інноваційних виховних технологій (активні, інтерактивні, тренінги, проекти).
- ↪ опанування нових форм учнівського самоврядування.

Реалізація програми забезпечує: духовно-моральне зростання кожної ОСОБИСТОСТІ учня, яка займає активну життєву позицію, здатна до самопізнання, самовизначення, самовдосконалення, самоствердження, самореалізації, проектування та творення власного життя.

▶ ПРОГРАМА Чотирьох Азбук (для молодших школярів)

Мета програми: створення умов для організації життєдіяльності учнівського колективу; створення комфортного і творчого освітнього середовища, в якому існують особливі умови для актуалізації рушійних сил особистісного росту кожної дитини; реалізація пріоритетних напрямків у виховній роботі.

Програма «Чотирьох Азбук» є ефективною технологією організації виховного процесу в школі першого ступеню в аспектах особистісно орієнтованого навчання та виховання, складається з чотирьох блоків:

Азбука мого «Я»	<i>Основна мета:</i> сприяти збереженню та зміцненню психологічного здоров'я, адаптивній соціалізації, особистісній компетенції.
Азбука культури	<i>Основна мета:</i> формування громадянина – патріота України; формування у дитини моральної, мовної, художньо-естетичної, правової, екологічної, трудової культури.
Азбука моральності	<i>Основна мета:</i> Формувати усвідомлену потребу зміцнення духовного здоров'я в системі загальнолюдських цінностей. Формувати стійкі моральні якості, потреби, почуття, навички і звички поведінки на основі засвоєння норм та принципів моралі.
Азбука здоров'я	<i>Основна мета:</i> формувати ставлення до власного здоров'я як до соціальної цінності. Розвивати гармонію Тіла і Духу, Людини і Природи.

Головним принципом Програми є надання можливості молодшому школяру:

- **набути позитивного власного досвіду пізнання оточуючого середовища на конкретних творчих справах шляхом організованого співробітництва та взаємодії, у сюжетно-ролевих іграх, конкурсах, змаганнях;**
- **розкрити свої творчі здібності, отримати необхідну допомогу та підтримку;**
- **формувати в собі риси зрілої, компетентної особистості.**

Реалізація Програми «Чотирьох Азбук» відбувається на протязі чотирьох років навчання у школі першого ступеню **як гра - подорож по країні Зелених каштанчиків.** Підсумки підводяться раз на чверть на святах - привалах, за участю батьків, вчителів. Завдання в маршрутних листах складаються з урахуванням віку дітей, а з року в рік діти поглиблюють свої знання в тій чи іншій абетці. Підсумки роботи за АБЕТКАМИ здійснюються на святі – привалі:

- ↪ «Абетка мого «Я» здійснюється на святі – привалі «Я, ти, він, вона – разом дружна сім'я».
- ↪ «Абетка культури» здійснюється на святі – привалі «Золота криниця мудрості».

✦ «Абетка моральності» здійснюється на святі – привалі «*Думай добре, погане на розум не піде*».

✦ «Абетка здоров'я» здійснюється на святі – привалі «*Таємниці здоров'я*».

Наприкінці року учні всієї початкової школи підводять підсумки своєї роботи на загальному зборі «Багаття Дружби». Учні розповідають про те, чому навчилися, змагаються один з одним у різних конкурсах і *завойовують право запалити багаття*.

Реалізація програми забезпечує створення комфортного і творчого освітнього середовища, клімату підтримки та захисту, співпраці та співдружності, відбувається формування позитивного «Я»– образу», який в свою чергу відповідає за можливість самореалізації; відбувається ефективна соціалізація дитини, завдяки якій школа другого ступеню отримує зрілу на своєму рівні, компетентну ОСОБИСТІТЬ.

▶ ПРОГРАМА «Здоров'я – вище благо»

Програма розрахована для учнів 1-4, 5-8, 9-11 класів.

Мета програми: виховання в учнів особистісних якостей, що сприяють збереженню і зміцненню здоров'я, формування уявлень про здоров'я як цінності, посилення мотивації на ведення здорового та безпечного способу життя.

Завдання:

- сформувати уявлення про позитивні фактори, що впливають на здоров'я;
- навчити учнів усвідомлено вибирати вчинки, поведінку, що дозволяють зберігати і зміцнювати здоров'я;
- навчити виконувати правила особистої гігієни і розвинути готовність на основі її використання самостійно підтримувати своє здоров'я;
- сформувати уявлення про правильне (здорове) харчування, його режимі, структурі, корисних продуктах;
- сформувати уявлення про раціональну організацію режиму дня, навчання і відпочинку, рухової активності, навчити дитину складати, аналізувати і контролювати свій режим дня;
- дати уявлення з урахуванням принципу інформаційної безпеки про негативні фактори ризику здоров'ю дітей (знижена рухова активність, інфекційні захворювання, перевтоми і т. п.), про існування та причини виникнення залежностей від тютюну, алкоголю, наркотиків та інших психоактивних речовин, їх згубний вплив на здоров'я;
- дати уявлення про вплив позитивних і негативних емоцій на здоров'я, в тому числі одержуваних від спілкування з комп'ютером, перегляду телепередач, участі в азартних іграх;
- навчити елементарним навичкам емоційного розвантаження (релаксації);
- сформувати навички позитивного комунікативного спілкування;
- сформувати уявлення про основні компоненти культури здоров'я та здорового способу життя.

Програма реалізується через основні напрямки:

- ◆ навчально-виховна робота;
- ◆ створення здоров'язбережувального середовища, спрямованого на підвищення мотивації і задоволення потреб до ведення здорового способу життя;

- ◆ організація здоров'язбережувального освітнього процесу;
- ◆ інструктивно-методична робота з учнями, їх батьками та вчителями;
- ◆ популяризація переваг здорового способу життя, розширення кругозору школярів у галузі фізичної культури і спорту;
- ◆ організація фізкультурно-оздоровчої роботи;
- ◆ формування культури здоров'я учнів;
- ◆ формування екологічної культури;
- ◆ формування у підростаючої особистості вміння цінувати себе, як носія фізичних, духовно - душевних та соціальних сил.

Шляхами і засобами реалізації програми є:

- ☞ впровадження курсу з основ здоров'я та основ безпеки життєдіяльності;
- ☞ різні форми роботи: виховні години, бесіди, лекції, тренінги, конкурси газет і плакатів, робота спортивних секцій, тренажерного залу;
- ☞ акції «Молодь обирає здоров'я», «Наркотикам - Ні!», «Один день без сигарети»,
- ☞ «Молодь проти СНІДу» та інше;
- ☞ гурток і факультатив за Програмою «Рівний – рівному»;
- ☞ спортивні свята, «День здоров'я», «Олімпійський тиждень», «Веселі старты», «Тато, мама, я - спортивна сім'я та інше»;
- ☞ формування мотивації здоров'я і поведінкових навичок ЗСЖ серед учнів, їх батьків і педагогів.

Реалізація програми сприяє формуванню в учнів уявлень про здоров'я як цінності, посилює мотивацію на ведення здорового та безпечного способу життя.

► ПРОГРАМА «Сприяння просвітницькій роботі «рівний-рівному» серед молоді України щодо здорового способу життя»

Мета програми: підвищення рівня поінформованості й розширення знань підлітків і молоді про здоров'я, здоровий спосіб життя, формування у них відповідних цінностей і життєво важливих переконань, напрацювання необхідних практичних навичок відповідальної безпечної поведінки щодо свого життя і здоров'я, а також здоров'я і життя інших.

Завдання:

- створення соціально-педагогічних умов, сприятливих для позитивних змін у знаннях, уміннях, навичках і вчинках, у ставленні дітей і молоді до здорового способу життя;
- створення організаційних умов для активної просвітницької діяльності щодо здорового способу життя серед дітей і молоді через надання повноважень самим підліткам;
- виявлення в молодіжному середовищі позитивних лідерів, а також спонукання осіб з «груп ризику» до переорієнтації лідерських якостей з негативних на позитивні;
- підготовка підлітків-інструкторів до просвітницької діяльності серед ровесників;
- підвищення соціальної компетентності молоді в питаннях здорового способу життя;
- розвиток теорії і практики методики освіти «рівний – рівному».

Програма складається з чотирьох модулів:

Модуль «Спілкуємося й діємо»	<i>Мета:</i> ознайомити підлітків із основними положеннями теорії спілкування, і на основі цієї інформації допомогти сформувати навички ефективної взаємодії
Модуль «Твоє життя – твій вибір» (профілактика тютюнопаління, вживання алкоголю та наркотиків)	<i>Мета:</i> надати знання та сформувати усвідомлення цінності здоров'я, відповідального до нього ставлення; напрацювати уміння та навички реалізації здорового способу життя, протистояння спокусі та соціальному тиску.
Модуль «Прояви турботу і обачливість» (профілактика ВІЛ/СНІДу, ППСШ, незапланованої вагітності серед молоді)	<i>Мета:</i> підвести підлітків до розуміння того, що ВІЛ/СНІД, ППСШ,непланова вагітність – це поведінкові ускладнення, запобігти яким можна через формування навичок відповідальної поведінки.
Модуль «Знаємо та реалізуємо свої права»	<i>Мета:</i> формувати правовий світогляд підлітків, який охоплював би систему теоретичних знань про права, і на цій основі формувати відповідну активну позицію підлітків з реалізації своїх прав у житті.

Програма реалізується через основні напрями:

- ✓ організація профілактичної роботи в школі,
- ✓ факультативи, позакласна виховна робота,
- ✓ діяльність органів учнівського самоврядування,
- ✓ робота з батьками.

Для реалізації програми використовуються інтерактивні методи навчання; тренінгові заняття; міні-лекції, вправи; рольові ігри; конкурси тощо.

Реалізація програми допоможе подолати проблеми сучасності та дасть змогу створити **СУСПІЛЬСТВО ЗДОРОВИХ ЛЮДЕЙ**, де кожен розумітиме цінність здоров'я та відповідально ставитиметься до свого життя, дбатиме не лише про своє здоров'я, а й здоров'я нації.

► ПРОГРАМА «Творча обдарованість»

Мета програми – розвиток системи виявлення та відбору обдарованих дітей, забезпечення гарантій самореалізації особистості; підтримки та стимулювання обдарованої молоді, її творчого, інтелектуального, духовного і фізичного розвитку.

Програма реалізується через основні напрямки:

- ✓ науково – методичне забезпечення роботи з обдарованими дітьми;
- ✓ створення шкільного банку даних обдарованих дітей;
- ✓ навчання, виховання і розвиток обдарованих дітей.

Шляхами і засобами реалізації програми є:

- забезпечення ефективної діяльності навчального закладу із метою створення умов для розвитку особистості;
- забезпечення підготовки і підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, які працюють з обдарованими дітьми;
- запровадження сучасних методик виявлення, навчання та виховання обдарованих дітей;

□ залучення обдарованих дітей до науково-дослідницької, експериментальної, творчої діяльності в гуртках, МАН учнівської молоді;

□ популяризація здобутків обдарованих дітей, кращого педагогічного досвіду роботи з нею;

□ стимулювання обдарованих дітей та їх наставників (занесення на шкільну дошку пошани, подяки батькам, похвальні грамоти, грошові винагороди, інформація в шкільній пресі тощо).

У НВК створено банк даних обдарованих та здібних дітей, створені найсприятливіші умови для всебічного розвитку, реалізації індивідуальних творчих здібностей дітей; розроблено та виконується план роботи з обдарованими дітьми. У рамках програми створено та діє наукове товариство учнів (НТУ) «Інтелект», працюють Центр учнівського самоврядування «Знання», підлітки-інструктори за програмою «рівний – рівному». Багато дітей приймають участь в інтелектуальних змагання різного рівня, займаються бальними та естрадними танцями, вокалом, спортом, фотографією, декоративно-прикладною творчістю тощо.

Реалізація програми забезпечує розвиток індивідуального потенціалу творчої особистості в умовах вільного вибору, зростання її пізнавальних здібностей. Участь учнів у роботі МАН, олімпіадах, різноманітних конкурсах, фестивалях, які отримують призові місця в районних, обласних, Всеукраїнських конкурсах.

Реалізація програм НВК, використання вищезазначених форм і методів виховної діяльності сприяє успішній реалізації всіх **напрямів виховної діяльності НВК**.

НАПРЯМИ ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НВК

□ Сприяння формуванню національної свідомості

Мета: Сприяти формуванню у молоді, незалежно від національної приналежності, рис громадянина української держави; любові до рідної землі, свого народу, бажання працювати задля держави, готовності її захищати; високої мовної культури, оволодіння українською мовою; культури міжетнічних відносин.

Діяльність НВК спрямована на забезпечення духовної єдності поколінь, виховання поваги до батьків, жінки-матері; прищеплення шанобливого ставлення до культури, звичаїв, традицій українців та представників інших націй, які живуть в Україні; вивчення славних і видатних імен відомих людей, чиє життя пов'язане з Україною у соціально-економічній, політичній, культурній сферах, вивчення історії рідного краю крізь призму видатних світових постатей тощо, спрямована на виховання у молодих людей гордості за співвітчизників, земляків.

Традиційно проводяться свята: День Сім'ї; День Матері; Шевченківські дні; Міжнародний жіночий день, День Європи, Дні пам'яті голодомору та репресованих, «Посвята в учні»; *українські вечорниці*, Андріївські вечорниці; свято Святого Миколая, «Українка – я, україночка»; *конкурси* малюнків, віршів, літературних робіт; музикально-літературні композиції, *круглі столи*, присвячені Соборності України, героям Крут; *виховні години* «Квіти у віночку України», «Хата моя, біла хата» та інше.

Музей «Українська світлиця» є центром національного виховання, здійснюється велика робота по формуванню особистості способами народознавства, вихованню інтересу до звичаїв, традицій українського народу, сприяння формуванню в учнів національної самосвідомості, прилучає до багатства народної творчості. Учні-активісти

музею проводять *тематичні екскурсії* для учнів 1-5 класів та гостей школи, беруть участь в організації свят, конкурсів, проводять бесіди про дати народного календаря; готують цю рубрику для загальношкільної газети «Велика перерва».

Школярі постійно здійснюють *подорожі містами України* (Одеса, Київ, Миколаїв, Умань, Львів, Асканія-Нова); відвідують театри м. Одеси. Під час екскурсій учні знайомляться з історією та побутом рідного краю, дізнаються про видатних діячів держави, культури та науки, що дає поштовх для наслідування та збереження традицій свого народу.

□ Патріотичне виховання

Мета: Сприяти формуванню у молоді патріотичних почуттів, ціннісного ставлення до історико-героїчної спадщини рідного краю, поваги до історичної пам'яті, готовності захищати свою державу.

Протягом року в школі проходить *операція «Пам'ять»* (Велика Вітчизняна війна, Афганістан, Чорнобиль, люди похилого віку). В рамках операції працює група слідопитів «Пошук», результат роботи – проекти «Ветеран живе поруч», «Мої ровесники у роки Великої Вітчизняної війни», «Визволення України від німецько-фашистських загарбників», «Ордени і медалі в моєму домі», «Ми їх імен не позабудемо ніколи ...». Продукти проектної діяльності – стенди, мультимедійні презентації, відеоролики; зустрічі з ветеранами, свята, лінійки Пам'яті, усні журнали, музично-літературні композиції; виставки інформаційних плакатів, присвячених містам-героям.

Живий інтерес викликали нетрадиційно проведені *лінійка-репортаж «Нюрнберзький процес», музично-літературні композиції «Соборність України», «Прощавай Афганістан ...», «Твій біль Чорнобиль ...», «Суд над фашизмом», лінійка пам'яті «Крути: подвиг і трагедія», «Ми низько голови схиляємо», вечір «Пісня в солдатській шинелі», конкурс «Нумо, козаки» та інше. Учні приймають активну участь у *військово-спортивних змаганнях, військово-спортивній грі «Зірниця»*. Діти відвідують Музей Одеського військового округу, Меморіали 411-ї батареї та 412-ї батареї (м. Одеса); історико-краєзнавчі музеї (м. Одеса, смт Овідіополь), Музей партизанської слави (с. Нерубайське Біляївського району Одеської області). Проводяться *благодійні акції «Ветеран живе поруч», «Турбота», «Даруємо радість людям»*. До Дня Перемоги біля могили Невідомого Солдата колектив школи організує і проводить *мітинг-реквієм* для мешканців смт Великодолинське, бере участь в святковому концерті для ветеранів.*

□ Формування правової культури, превентивне виховання

Мета: створення умов для формування особистості громадянина України, якому притаманні права культура, усвідомлені цінності свободи, прав людини, відповідальність, готовність до компетентної участі у громадському житті; створення умов для формування та виявлення у соціальному просторі сталої, безпечної, відповідальної поведінки дітей на основі сформованості превентивного світогляду, імунітету, здатності до супротиву щодо негативних впливів соціального середовища групи та окремих осіб.

Ефективне правове виховання можливе лише за реалізації **прав і свобод людини** в самій школі. Стиль спілкування, зокрема між адміністрацією та вчителями стає для учнів практичним прикладом толерантності, взаємоповаги, відкритості, демократизму. Педагог поважає людську гідність учня, його право на власну думку.

У НВК розроблені та виконуються:

- ✓ Заходи по виконанню Закону України «Про попередження насильства у сім'ї»;
- ✓ Заходи з профілактики бездоглядності та правопорушень серед неповнолітніх;
- ✓ План роботи з важковихованими дітьми;
- ✓ План роботи Ради профілактики злочинів та правопорушень;

Система правової освіти та виховання здійснюється як під час уроків так і в позаурочний час. Традиційно проводяться *тижні правових знань, правові вікторини, брейн-ринги, конкурс* на кращий кросворд з правової тематики, акція «16 днів проти насильства»; зустрічі з юристами, наркологами, працівниками правоохоронних органів; виховні години «Громадянином бути зобов'язаний», «Нехай панують на землі добро і справедливість», «Символи держави, їхня історія», подорож у Країну Закону, Моралі і Права та ін.; робота за Програмою «Рівний-рівному» (модулі «Твоє життя – твій вибір», «Знаємо та реалізуємо свої права»); рубрика «Курс виживання» або «По лезу бритви» в газеті «Велика перерва»; постійно поновлюються інформаційні стенди «Підліток і закон», «Правовий компас», «Конвенція очима дитини» тощо.

Традиційно протягом року проводяться *тижні* «Молодь за здоровий спосіб життя», «Безпека життєдіяльності», «Наркотикам – Ні!» тощо, під час яких із учнями *бесіди, години спілкування, тренінгові заняття, круглі столи, конкурси плакатів*. Велика робота здійснюється в рамках програми "рівний-рівному". Традиційно у вересні проводиться *місячник* "Увага! Діти на дорозі!" (ігрові години з правил дорожнього руху, *розвиваючі ігри, виховні години, вікторини, конкурси малюнків з правил дорожнього руху, розважально-пізнавальна гра «Червоний. Жовтий. Зелений»*). В шкільній бібліотеці постійно функціонує *тематична виставка* правової літератури.

Практичним психологом, вчителем ОБЖ, класними керівниками проводяться *профілактичні заняття* щодо профілактики паління та вживання алкоголю. НВК тісно співпрацює з районними соціальними, правоохоронними службами, лікарями. Відсутні випадки вживання спиртних напоїв, наркотиків, грубих порушень дисципліни. На обліку в службі кримінальної міліції учнів не має.

Постійно здійснюється *діагностика учнів*, яка дає можливість виявити фактори негативного впливу на учнів, причини психологічних механізмів відхилень у поведінці. Діагностичні дослідження проводяться різними методами (спостереження, анкетування, тестування, соціометрія тощо). На основі результатів проведеної діагностичної роботи здійснюється *корегування подальшої роботи* в НВК, з кожним класним колективом та індивідуальна робота з окремими учнями.

□ Утвердження загальнолюдських цінностей, принципів людської моралі

Мета: прищеплення й розвиток моральних почуттів учнів, переконань і потреби поводити себе згідно з моральними нормами, що діють в суспільстві. Опанування духовною культурою людства, нації, найближчого соціального оточення. Наслідування кращих моральних зразків своєї родини, українського народу, загальнолюдських моральних цінностей.

Формування моральної культури школярів здійснюється у різноманітних видах діяльності: навчальній, трудовій, громадсько-корисній, особливо таких її видах, де учні поставлені в ситуації безпосереднього вияву турботи про інших, надання допомоги і підтримки, захисту слабшого, молодшого, хворого.

Використовуємо різні форми морального виховання: *спеціальні уроки, етичні бесіди, відверті розмови, диспути, лекції, тематичні вечори, зустрічі свят народного календаря, благодійні заходи, створення історії родоводу, вечорниці та інші*. Це:

- *виховні години, бесіди* «Інтелегентна людина, яка вона?», «Мораль. Уроки Біблії», «Життя – це найвища цінність», «Добро і зло – вінець духовності», «Нехай панують на землі добро і справедливість», «Дозволь собі бути щасливим» та інше;
- *День етикету в школі; турнір* «Все починається з любові»; тематичний вечір «Жити за законами людського спілкування»; робота школи першого ступеню по програмі «Азбука культури»; Клубні дні в об'єднанні учнів «Коло»; акції «Милосердя», «Діти-дітям», «Турбота», «Від серця до серця» «Подаруй життя дитині»;
- *участь у благодійних, соціальних проєктах* шкільних та в рамках Всеукраїнських проєктів («Даруємо радість людям», «Добро починається з тебе», «Моральний вчинок», «Молодь за здоровий спосіб життя», «Лихослів'я в шкільному середовищі», «Європа – наш спільний дім», «Крок до успіху»).

Так, шкільний проєкт «Даруємо радість людям» нагороджено Диплом фіналіста III Всеукраїнського конкурсу благодійних проєктів «Добро починається з тебе». Проєкт «Лихослів'я у шкільному середовищі» прийняв участь у Всеукраїнському конкурсі «Моральний вчинок». У 2011 році ці проєкти визнані одними з сорока кращих проєктів Одещини, нагороджені грамоти міжнародного фонду «Відродження» та увійшли до щорічної збірки «Територія добрих справ» (Одеса).

□ **Формування естетичної культури особистості, трудове виховання**

Мета: сприяння виховуванню у молоді естетичні погляди, смаки, які ґрунтуються на народній естетиці та на кращих надбаннях цивілізації; вироблення умінь власноручно примножувати культурно-мистецьке надбання народу, відчувати й відтворювати прекрасне у повсякденному житті; сприяння формуванню творчої, працелюбної особистості, умілого господаря, що володіє відповідними навичками та вміннями, професійною майстерністю, на основі сучасних знань про ринкову економіку може самостійно віднайти застосування власним здібностям у системі виробництва, науки, освіти.

У НВК приділяється велика увага оснащенню матеріальної бази, декоративному оформленню приміщень, благоустрою пришкольної садиби, оформленню кабінетів, коридорів, інших приміщень. Навчальні предмети естетичного циклу: література, образотворче мистецтво, музика забезпечують учням елементарні знання і навички практичної творчості, естетичної поведінки.

У позакласній роботі естетичне виховання проводиться в різних *творчих об'єднаннях учнів* (вокальний ансамбль «Струмок», гурток образотворчого мистецтва, *агітбригади* «Рубікон», «wwwАккаржа101. ДЮП», гуртки ритміки, риторики, естрадного та бального танцю, Центр «Дозвілля»); *творчих об'єднаннях* школярів, які пов'язані з відродженням народних ремесел і декоративно-прикладної творчості (гурток «Умілі руки», позакласна робота вчителя трудового навчання), у *театральній студії* при Будинку творчості «Аккаржа» «Феєрія» тощо. Сприяють естетичному вихованню учнів *екскурсії* на природу, вечори і ранки, присвячені життю і творчості видатних українських і зарубіжних поетів, композиторів та виконавців (наприклад «Музика українських композиторів», «Вечори російського романсу», «В садах лицю» (Пушкініана), «Єсенінські читання», «Кафе «Бродяча собака», вечір пам'яті В. Висоцького); конференції з образотворчого мистецтва ("Українське образотворче мистецтво", "Шедеври світового образотворчого мистецтва" тощо), постійно діюча *виставка* «Ах, вернісаж, вернісаж!», персональні виставки малюнків учнів, свята та інше.

Учні 9-11 класів працюють над *художньо-естетичними проєктами*. Так, були реалізовані проєкти «Ах, этот бал!» (вивчалася структура проведення балу, старовинні

танці, костюми, музика, ігри; результат – театралізований бал); «По сторінках казок братів Грін» (результат – інтелектуальна гра для учнів 5-6 класів) тощо.

НВК тісно взаємодіє з Будинком творчості «Аккаржа» смт Великодолинське, Станцією юного техника Овідіопольського району, Будинком дитячої творчості Овідіопольського району, Великодолинською музичною школою.

Робота з даного напрямку відкриває можливості для самореалізації та розвитку творчого потенціалу кожного школяра. Саме шляхом залучення дітей до участі в позашкільних заходах, роботі гуртків за інтересами, участі в *конкурсах, фестивалях* можливо організувати таку діяльність, яка б відповідала їх нахилам та інтересам.

Результативність цієї роботи: *сформованість* естетичної культури особистості, художньо-естетичних цінностей; *навички* створення мистецьких проектів як основи творчого самовираження і самоствердження особистості; *зростання пізнавального інтересу* до мистецтва; *участь дітей в різноманітних конкурсах* (“Чисті роси”, “Золотий пелюсток”, конкурс афганської та патріотичної пісні, “Південна ліра”; конкурс гумористичних творів, присвячених пам’яті С. Олійника; “Конвенція очима дитини”, «Молодь обирає здоров’я» тощо), в яких ансамбль “Струмок”, вокальні дуети, солісти, поети, читці, автори творів, танцюристи, агітбригади «Набат», «Рубікон», «wwwАккаржа101.ДЮП» стають переможцями, займають призові місця, отримують стипендії.

Трудове виховання дітей здійснювалося шляхом створення умов, які сприяли ранньому залученню дітей до справжньої продуктивної праці, формуванню особистості трудівника, господаря. В школі постійно проводяться *місячники з профорієнтації; години спілкування, виховні години, пізнавальні ігри* («Обираючи професію не помились», «Здібності людини і професія», «Професії моїх батьків», «Хліб всьому голова», «Знайомимось з маловідомими професіями», «Землю прикрашає сонце, а людину – праця» тощо); *екскурсії* на підприємства району та міст Іллічівська, Одеси; *усні журнали* «Шукай свою стежину», «Крок до успіху»; *трудові десанти, операції* «Бур’ян», «Листя» тощо.

У процесі виховної діяльності цього напрямку спостерігається формування таких якостей як цілеспрямованість, організованість, працьовитість та наполегливість у подоланні труднощів у всіх видах діяльності; вміння планувати, регулювати і контролювати навчальну і трудову діяльність; ініціативність, працездатність, наполегливість тощо.

❑ Формування екологічної культури людини

Мета: сприяти формуванню екологічної культури особистості, усвідомлення себе частиною природи, відчуття відповідальності за неї як за національне багатство, основу життя на землі, залучення вихованців до активної екологічної діяльності, нетерпиме ставлення до тих, хто завдає шкоди природі.

Формування екологічної культури школярів здійснюється як у навчальному процесі, так і у позакласній діяльності. Щороку в школі проходить *місячник екологічних знань*. Природоохоронна діяльність здійснюється у різноманітних формах: *День Птахів, екологічні аукціони, вікторини, брейн-ринги; турпохід екологічною стежкою; екскурсії в м. Умань, заповідник «Асканія-Нова»; вечір-акція «Дзвони Чорнобиля», «Мій біль – Чорнобиль»; Осінній бал, «Квіти – усмішка природи», екологічна казка «На лісовій галявині» тощо; фестиваль «Барвистий світ творчості»; фотовиставка, виставка малюнків «Край Овідія», «День Чорного моря», «Мій улюблений заповідний куточок»; виставка - конкурс робіт з природного матеріалу «Щедрість рідної землі»; виступи на екологічну тематику *агітбригади* «Рубікон»; *години спілкування* «Рослини-*

барометри», «Збережемо наше довкілля», «Вплив канцерогенів у продуктах харчування на організм людини» тощо.

Учні НВК приймають активну участь у озелененні населених пунктів і внутрішньому озелененні школи; охороні Великодолинського лісництва від пожеж та забруднення під час весняних свят; охорона і приваблювання птахів; інформаційно-пізнавальна діяльність тощо. Так, школярі приймають участь в природоохоронних акціях «Зимуючі птахи», «Ялинка». Працює природоохоронний гурток.

Діти вивчають історичні дати, події, свята, традиції, звичаї, обряди, які пов'язані з природою рідного краю, а також з природою самої людини: *день зустрічі весни, день птахів, День Землі, Пасхальне свято* тощо. Участь школярів у підготовці і відзначенні цих свят виховує в них почуття господаря рідної землі, гуманістичне ставлення до природи, відчуття відповідальності за її долю.

Доброю традицією стало проведення **трудових десантів**, до яких залучаються всі педагогічні працівники, учні та технічний персонал школи. Кожний рік вся школа бере участь в озелененні території: посадка алеї черемшини, березового гаю, розарію (250 кущів троянд) тощо.

Школярі активно і успішно беруть участь в районних та *обласних конкурсах* екологічної спрямованості. Так, наприклад: «Щедрість рідної землі» (призові місця у виставці робіт з природного матеріалу, м'якої іграшки, вишиванки, малюнку); *Міжнародний фотоконкурс* «Дружать діти на планеті» (III місце); *Всеукраїнський фотоконкурс* «Молодь обирає здоров'я» (I, II місце); фотоконкурс «Край Овідія» (I місце в області); районний туристсько-краєзнавчий конкурс (II місце); виступ агітбригади «Набат», «Рубікон» з екологічної тематики (II, III місце в області).

□ Формування основ щодо здорового та безпечного способу життя

Мета: забезпечення повноцінного розвитку дітей, охорони та зміцнення їх здоров'я, утвердження здорового способу життя, формування вміння правильно поводитись у критичних життєвих ситуаціях і надавати необхідну допомогу собі та оточуючим. Пропаганда медичних знань про шкідливість алкоголю, тютюну, наркотиків, венеричних захворювань, СНІДу.

В школі впроваджуються навчальні курси з основ здоров'я та основ безпеки життєдіяльності, на всіх уроках приділяється велика увага впровадженню здоров'язбережувальних технологій.

Класні керівники працюють за *програмою* «Здоров'я – найвище благо»; у початковій школі працюють за *програмою* «Чотирьох Азбук» (модуль «Азбука здоров'я», «Азбука мого "Я"»).

Ефективно здійснюється *спортивно-масова робота* з учнями. Інтересно проходять спортивні змагання, «Веселі старты», «Красний, жовтий, зелений»; Дні здоров'я, Дні безпеки життєдіяльності, День громадянської оборони, гра «Пошук скарбів», «Тато, мама, я – спортивна, здорова сім'я», дискотеки здоров'я, дискотека «Здоров'я – це модно» тощо. Часто наряду з дітьми учасниками змагань стають вчителі, батьки.

Діють *гуртки* «Юний олімпієць», «Рівний – рівному», «Безпека життєдіяльності»; проводяться акції «Молодь обирає здоров'я»; «Турбота», «Від серця до серця», «Добро починається з тебе», «Один день без сигарети», «Наркотикам - Ні!» тощо.

Учні активно залучаються до *пропаганди здорового способу життя*. Діє шкільна творча група учнів по роботі з молодшими учнями, одним із завдань якої є організація динамічних, веселих перерв. Різні цікаві матеріали розкриває рубрика «Курс виживання» в загальношкільній газеті: «Якщо ти в депресії», «Чим хворіють

любителі пірсингу?», «Походження гніву і як з ним вправитись», «Кинь курити», «Що таке СНІД?», «Як позбутися дурних звичок?» та інше.

Пропагандою здорового способу життя стали виступи *агітбригади* "Набат", «Рубікон». Члени агітбригади - активні учасники програми «рівний-рівному»: беруть участь в екологічних проектах; займаються просвітницькою роботою серед учнів та батьків, пропагує екологічні знання вчить любити природу; беруть активну участь в акціях «Міжнародний День боротьби зі СНІДом», «Наркотикам - Ні!», «Діти проти куріння», «Молодь за здоровий спосіб життя»; проводять тренінги з учнями школи. Агітбригада – активний учасник Всеукраїнського фестивалю-конкурсу «Молодь обирає здоров'я», переможець заключного етапу (2009).

□ **Демократизація шкільного життя. Учніське самоврядування.
Опанування нових форм учнівського самоврядування**

Учніське самоврядування в НВК для багатьох дітей стало першим досвідом громадської діяльності, причому таким, де можна побачити результат своїх зусиль, вони вчаться будувати свої відносини на конструктивній основі, на засадах поваги, довіри, співпраці та уваги. Органи учнівського самоврядування є активними організаторами й учасниками життєдіяльності шкільного колективу, входять до складу Ради школи, шкільної Ради профілактики правопорушень. Вони є ініціаторами та активними учасниками більшості дозвільних заходів, конкурсів, змагань, проектів. У дітей, які беруть участь у роботі органів учнівського самоврядування, зріс інтерес до виконання різних доручень, у більшості дітей посилилось почуття відповідальності.

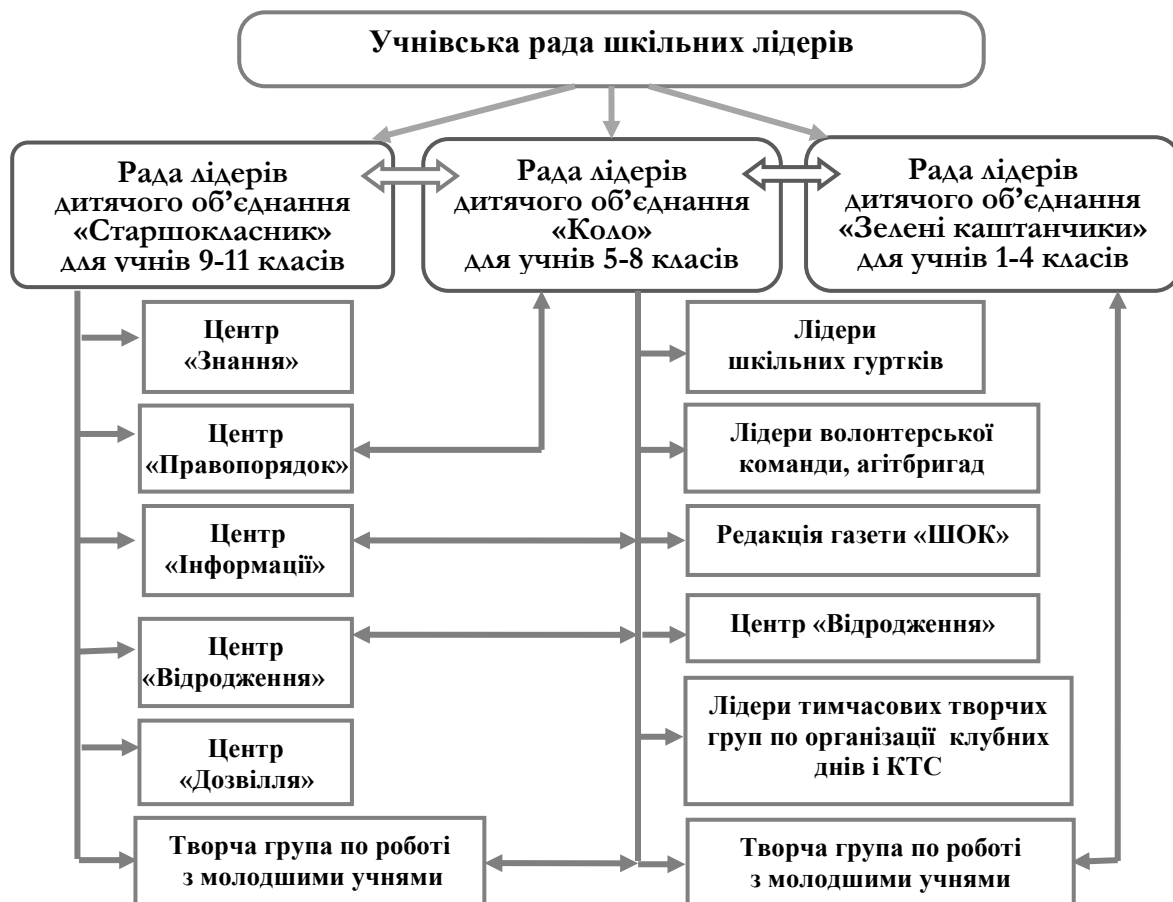
Учніська Рада шкільних лідерів, координує та спрямовує роботу Ради лідерів дитячих об'єднань «Старшокласник», «Коло» і «Зелені каштанчики».

Рада лідерів дитячого об'єднання учнів 9-11 класів «Старшокласник» - виконавчий орган учнівського самоврядування, до складу якого входять *лідери Центрів* «Знання», «Правопорядок», «Інформації», «Відродження», «Дозвілля», чергові команди класів. Рада лідерів спрямовує свою роботу на згуртування учнівського колективу; сприяє формуванню в учнів свідомого ставлення до своїх прав і обов'язків; співпрацює з педагогічним колективом з питань: розвитку у дітей активної життєвої позиції; вихованні національної самосвідомості; створення комфортних умов для розвитку в учнів здібностей і творчої ініціативи, їх самореалізації в пізнавальній та навчальній діяльності. *Рада лідерів* координує роботу Центрів, здійснює зв'язок діяльності НВК через командирів класу, підводить підсумки роботи. Активно працює постійно діюча творча група по роботі з молодшими школярами, яка сприяє роботі активу об'єднання «Круг» і «Зелені каштанчики»; актив допомагає організувати і проводити традиційні заходи, клубні дні, на шкільних перервах організують активний, рухливий відпочинок дітей початкової школи, а влітку стають відмінними вожатими в шкільному оздоровчому таборі «Соняшник».

Представники Рада лідерів дитячого об'єднання учнів 5-8 класів «Коло» входять до складу Центрів «Правопорядок», «Відродження», дитячого об'єднання «Старшокласник» та організують і координують відповідну спільну роботу. Крім того **Рада лідерів дитячого об'єднання «Коло»** координує роботу шкільних гуртків, команди волонтерів, агітбригад, творчої групи по роботі з молодшими школярами, редакції газети «ШОК», тимчасових творчих груп по організації клубних днів і колективних творчих справ (КТС). Творча група по роботі з молодшими школярами здійснює шефську роботу, надає допомогу членам об'єднання «Зелені каштанчики». Крім того вони організують проведення веселих шкільних перервах для початкової школи. Два рази на місяць члени тимчасових творчих груп

організують проведення клубних днів. Форми проведення клубних днів різноманітні: «Козацькі забави», «Гра - справа серйозна»; вечір «Любов'ю дорожити вмійте», інтерактивна гра «Знай свої права, виконуй обов'язки», «Щасливий випадок», усний журнал «Світ професій», «Два кораблі», «Червоний, жовтий, зелений» та інше.

Структура учнівського самоврядування НВК

У НВК розвинений волонтерський учнівське рух. Учні-волонтери проводять благодійні акції «Подаруй життя дитині», «Від серця до серця». Під час акцій збираються кошти, які йдуть на закупівлю дорогого обладнання для дитячих лікарень, на надання допомоги хворим дітям. Під час щорічних акцій «Милосердя», «Турбота» волонтери збирають одяг, взуття, канцтовари, іграшки, які передають до дитячого будинку, православну церкву смт Великодолинське. У рамках операцій «Пам'ять», «Турбота» підтримується зв'язок та надається допомога ветеранам та людям похилого віку. Беручи участь у проєкті «Даруємо радість людям», волонтери зібрали кошти на реконструкцію дитячого майданчика.

Рада лідерів дитячого об'єднання учнів 1-4 класів «Зелені каштанчики» здійснює спільно з вчителями та учнями – наставниками організацію та проведення гри - подорожі по Країні Зелених каштанчиків за програмою «Чотирьох Азбук». Країна Зелених каштанчиків – це маленька країна, де у повній мірі розкриваються можливості, прагнення, бажання її жителів. Країна Зелених каштанчиків – країна, в якій панує мир, спокій, внутрішній комфорт, емоційна насиченість, атмосфера доброзичливості, щирості, турботливе ставлення один до одного. Діти мають доручення (постійні та тимчасові). В контексті загальношкільних заходів НВК, заходів роботи початкової школи, діяльності класного колективу – створюються тимчасові творчі групи школярів по підготовці та проведенню гри – подорожі, організації цікавих справ, клубних днів і колективних творчих справ (КТС), проєктів з різних спрямувань за програмою

«Чотирьох Азбук» та інше. У 5-му класі діти мають змогу увійти до об'єднання учнів 5-8 класів «Коло», де вони можуть докласти свої сили для розбудови кращого світу.

Відпрацьована протягом декількох років структура учнівського самоврядування створила умови для саморозвитку, самовиховання, розкриття творчого потенціалу і самодіяльності учнів на всіх етапах, сприяла включенню великої кількості школярів до громадської діяльності, сприяла тому, щоб кожен учень міг знайти себе, досягти успіху в справі, яку він вибирав з урахуванням свого віку, інтересів, здібностей, реальною участю в організації та здійсненні багатьох заходів навчально-виховного процесу в НВК. Активні члени учнівського самоврядування стали умілими організаторами, які можуть розробити, прийняти і здійснити рішення, від яких залежить цікаве, змістовне життя НВК. За ці роки школа виростила цілу плеяду хороших організаторів і відповідальних за доручену справу людей, людей з високою громадянською відповідальністю та високими моральними якостями.

□ Шкільний 12-й клас – КЛАС УЧИТЕЛІВ!

В школі ефективно працює **шкільний 12-й клас – КЛАС УЧИТЕЛІВ!** Вчителі не тільки допомагають учням організовувати різноманітні справи у школі, але стають їх *активними учасниками*, **подаючи дітям приклад**, залучаючи їх до сумісної роботи (Дні здоров'я, гра «Зрозумій мене», Випускний вечір, День етикету, День гумору, КВК, концерти, ділові ігри тощо). Участь вчителів у більшості заходів «на рівних» сприяло згуртуванню педагогів та учнів, створенню доброзичливої атмосфери, а діти на практиці оволодівають мистецтвом життєтворчості в умовах партнерської співпраці та співдіяльності в атмосфері поваги, довіри, успіху, що забезпечує збагаченню їх індивідуального досвіду, спонукає учнів до гармонійного розвитку, творчої діяльності, моральної поведінки, розвитку потреби до самопізнання, самооцінки, саморозвитку, самовизначення, самореалізації.

□ Методична робота з проблем виховання

Науково-методична робота є важливим чинником щодо розбудови виховної системи «Школа особистісного розвитку», джерелом постійної роботи над вдосконаленням своєї компетентності кожного вчителя, допомагає досягти позитивних результатів у процесі інноваційної діяльності, забезпечує підтримку в колективі духу творчості та пошуку нових форм і ефективних методів педагогічної діяльності.

Головні завдання методичної роботи з проблем виховання: озброєння класних керівників сучасними виховними технологіями та знаннями сучасних форм і методів виховання; розвиток індивідуальних творчих можливостей педагогів; виявлення, узагальнення та впровадження в практику роботи передового педагогічного досвіду з актуальних проблем виховання школярів; сприяння розвитку, самоосвіти вчителів; надання методичної допомоги молодим класним керівникам.

Кафедра класних керівників працює над *методичною проблемою*: «Соціалізація особистості як провідна функція шкільної освіти». Працюють **дві методичні комісії класних керівників** (1-4, 5-11 класи). Постійно діючий **психолого-педагогічний семінар** працює за темами, які підпорядковані проблемі кафедри класних керівників. До його роботи залучаються практичний психолог НВК, соціальний педагог, творчо працюючі класні керівники. При проведенні засідань кафедри класних керівників, семінарів впроваджуємо як традиційні так і нетрадиційні інтерактивні методи навчання

дорослих: ділові ігри, тренінги, вправа «Очікування», «Море сподівань», «Мікрофон», «Мозкова атака», «Мозаїка», «Порожнє крісло», «Навчаючи - учусь», «Карусель» тощо.

У рамках кафедри класних керівників діють дві **творчі групи класних керівників**, які протягом останніх двох років працювали над *проблемами*:

- «Проблема соціалізації підлітків в сучасній умовах»;
- «Соціалізація учнів початкових класів»;
- «Розвиток соціальних компетенцій через проектну діяльність»;
- «Тренінги в соціальній практиці».

На засіданнях кафедри члени шкільних творчих груп *виступили* за темами: «Соціальна компетентність учнів - умова адаптації до дорослого життя», «Місце та роль класного керівника в соціалізації особистості учня», «Впровадження навчально-демонстраційних, психологічних ігор в практиці роботи класних керівників», «Соціалізація молоді: перспективи сім'ї та школи», тощо. Вони стали ініціаторами та провели майстер-класи, *семінари-практикуми* за темами: «Розвиток соціальних компетенцій через проектну діяльність», «Як організувати і провести ефективний тренінг?», «Теорія та методика виховання лідерів» тощо. Члени творчих груп стали лідерами громадського життя НВК, організували та здійснили *впровадження та виконання соціальних проектів, тренінгових занять* в практиці роботи класних керівників НВК тощо.

З метою пропаганди інноваційного передового педагогічного досвіду національного виховання сьогодні НВК є **обласною опорною школою з проблем виховання**, це – школа педагогічної майстерності, на базі якої проводяться обласні, районні майстер-класи з проблем виховання, обласні, районні, міжшкільні проблемні семінари; психолого-педагогічні семінари; науково-практичні конференції; засідання творчих груп з даної проблеми. Класні керівники представляють свій передового педагогічного досвіду з проблем виховання школярів на Ярмарок педагогічних ідей і технологій.

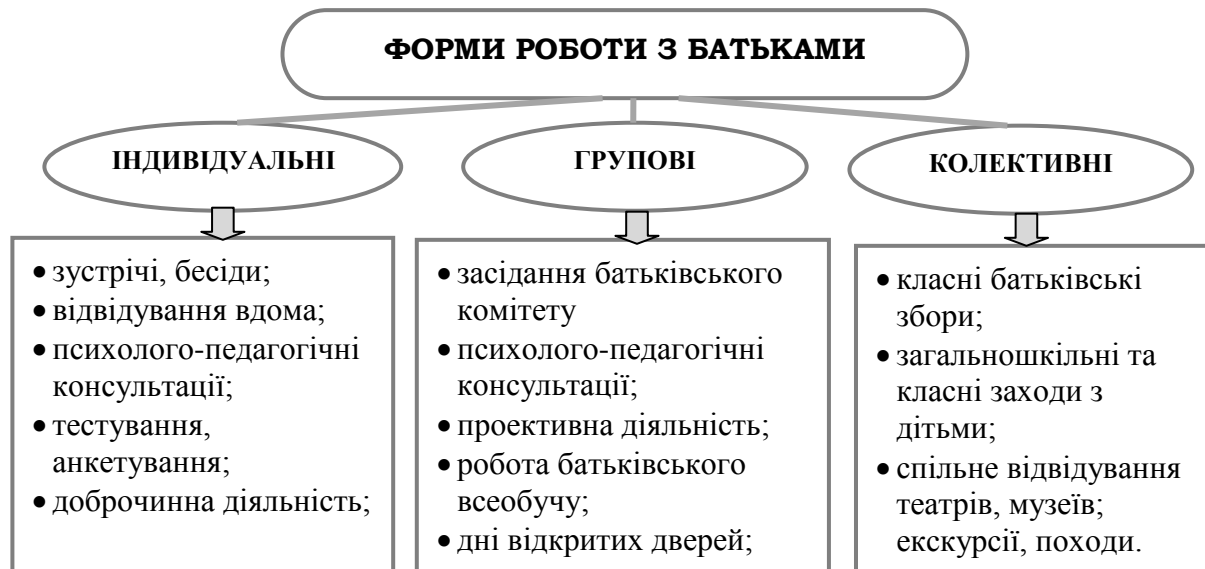
□ Співпраця з батьками

Чільне місце у вихованні дитини завжди відводилося сім'ї, а тому **співпраця з батьками** має велике значення в розбудові системи виховної роботи школи.

У НВК дієво працюють шкільний та класні батьківські комітети, батьки беруть активну участь у діяльності Ради школи, Ради профілактики правопорушень, що сприяє підвищенню авторитету батьків серед учнів та педагогів школи.

Для зміцнення співробітництва школи та сім'ї ми урізноманітнюємо форми взаємодії з родиною: організуємо батьківські *зустрічі, анкетування, практикуми, тренінги, розробки пам'яток, семінари* батьків з обміну досвідом виховання. Батьки приймають активну участь у житті школи, їхніх дітей. Цікавими і ефективними для всіх учасників виховного процесу стали **спільні справи** («День добрих справ» – спільна трудова діяльність педагогів, батьків і дітей), **заходи** (День Сім'ї, День Пам'яті, усні журнали з профорієнтації, правового виховання, «Тато, мама, я – дружна сім'я», «Тато, мама, я – спортивна сім'я», «Нумо, бабусі», «Посвята в учні», мандрівки-привали), спільно з батьками та дітьми – відвідування музеїв, театрів, виставок, проведення екскурсій, виставки робіт батьків і дітей, конкурси тощо.

Ефективними є спільні **тематичні заходи**: «Дерево родоводу» – зустрічі поколінь; «У сімейному колі» (індивідуальні консультації, зустрічі з лікарями, психологом, юристами); «Родинний міст» – зустрічі з батьками та обговорення проблем виховання; «Дискусійний клуб» – обговорення проблемних питань виховання; «Сімейні дні в класі» тощо.

Педагогічний колектив спрямовує роботу на *підвищення педагогічної грамотності батьків*, їх педагогічної культури, розуміння батьками власної ролі у вихованні дітей. Цілеспрямовано проводиться робота з правової освіти, батьків знайомлять із законодавчими документами (Конституція України, Законом про освіту («Україна XXI століття»), Конвенцією ООН про права дитини, Законом щодо попередження насильства у сім'ї, Кодексом про шлюб та сім'ю, Законом України «Про охорону дитинства», Указом Президента України «Про Національну програму правової освіти населення»). Велику увагу приділяємо попередженню насильства у сім'ї, з цієї проблеми проводимо з батьками семінари, круглі столи, тренінги щодо захисту дітей від будь-яких форм насильства. Знайомимо батьків із законами, які покликані захищати дітей від насильства і попереджати його прояви в сім'ї, в школі, на вулиці.

На протязі багатьох років у школі працює **психолого-педагогічний університет для батьків** за проблемою «Обличчям до дитини». Використовуються різноманітні форми проведення засідань (обмін досвідом виховання дітей у сім'ї; круглі столи; години спілкування с елементами тренінгу; спільні вечори: діти-батьки-вчителі, вечори запитань та відповідей; тестування, анкетування тощо).

Для батьків учнів початкових класів дієвою є така *форма роботи* як «**Мамина школа**». Мета: надати допомогу батькам не тільки у вихованні дітей, а й у їх навчанні; підвищити рівень психолого-педагогічних знань батьків засобами використання інноваційних технологій. Заняття проходять один раз на два тижні, на які приходять не тільки матусі, а й татусі. І дуже часто відвідування становить 100%.

Батькам поряд з іншими формами роботи пропонуються для перегляду і обговорення цікаві *пізнавально-інформаційні фільми*, наприклад «Супер-няня», «Інформаційна залежність», «Наслідки алкоголізму» тощо. Проходять *педагогічні читання*. Наприклад, на книжкову полицю батьків були запропоновані книги:

- ◆ Юлії Гіппенрейтер «Общатся с ребенком... Как?», «Продолжаем общаться с ребенком... Так?»,
- ◆ Ірми Штайн «Что делать, чтобы ваш ребенок не вырос глупым, циничным хамоватым бездельником» тощо.

Зважаючи на те, що сім'я разом зі школою створює той найважливіший комплекс факторів і умов виховного середовища, який визначає ефективність всього освітнього процесу, педагогічний колектив спрямовує свою роботу на те, щоб зробити батьків своїми союзниками. Саме взаємодія у педагогічному процесі сім'ї та школи здатна здійснювати особистісно-орієнтований підхід, формувати індивідуальність, активізувати творчий потенціал не лише дитини, але і педагогів, і батьків.

□ Співпраця з установами, службами, закладами, організаціями

На кожному етапі існування школи поставали конкретні завдання, які вирішував педагогічний колектив в тісний співпраці з державними установами, з бізнес-структурами, позашкільними навчальними закладами, просвітницькими та культурно-просвітницькими закладами, благодійними фондами, громадськими організаціями та батьківською громадою.

Педагогічний і учнівський колективи НВК співпрацюють:

- **з державними установами:**
 - ✓ державними установами Овідіопольської районної державної адміністрації: відділом освіти, відділом соціальної служби сім'ї, дітей та молоді, відділом культури, відділом по роботі з неповнолітніми дітьми;
 - ✓ Овідіопольською кримінальною міліцією у справах неповнолітніх УМВС України,
 - ✓ Овідіопольською службою МНС,
 - ✓ Овідіопольською районною службою зайнятості,
 - ✓ Великодолинською селищною радою;
 - ✓ Великодолинським заводом ЗБК,
 - ✓ лікарнею смт Великодолинське;
- **з позашкільними навчальними закладами:** Будинком культури «Аккаржа» та музичною школою смт Великодолинське, районним Будинком дитячої та юнацької творчості, районною станцією юних техніків, місцевим клубом бального та спортивного танцю «Динамо»;

- **з громадськими організаціями:** Радою ветеранів Великої Вітчизняної війни смт Великодолинське, організацією молоді «Грослебенталь» Овідіопольського району; Молодіжною організацією «Лідер-плюс» Овідіопольського району.

Співдіяльність НВК з батьками, владними структурами, громадськістю, позашкільними, культурно-спортивними закладами *допомагає реалізації* особистісно орієнтованого підходу у вихованні підростаючого покоління, розбудові виховного середовища педагогічної підтримки, впровадженню здоров'язберезувальних технологій, особистісного розвитку учнів, діти отримують можливість вирости *вихованими, комунікабельними, активними, толерантними, працелюбними людьми.*

□ **Результативність та дієвість виховної системи**

Для визначення *результативності та дієвості виховної системи школи* двічі на рік проводиться **моніторинг** стану рівня вихованості учнів.

Досліджуються *сформованість потенціалу особистості:*

- ✓ *морального потенціалу особистості,*
- ✓ *комунікативного потенціалу,*
- ✓ *естетичного потенціалу,*
- ✓ *фізичного потенціалу,*
- ✓ *творчого потенціалу,*
- ✓ *моральна спрямованість особистості учнів.*

Досліджується *сформованість ціннісного ставлення учнів до Батьківщини, суспільства, родини, школи, себе, природи, праці, творчості, ступінь соціалізованості особистості учнів* тощо.

Для цього використовуються різноманітні *методики*, наприклад:

- ⇒ «*Методика вивчення рівня соціалізованості особистості*» (методика Рожкова М. І.);
- ⇒ «*Методика вивчення рівня особистісного зростання*» (на основі методики Григор'єва Д. В., Кулешова І. В., Степанова П. В. для 1-4, 5-8, 9-11 класів);
- ⇒ «*Методика вивчення психологічної атмосфери в колективі*» (методика Жедуновой Л. Г.);
- ⇒ «*Методика визначення рівня самооцінки учнів*» (за О. Бабич), спрямованість особистості тощо.

Результати моніторингу свідчать, що виховна діяльність школи спрямована на кінцевий результат – **ОСОБИСТІТЬ**, яка повинна володіти певними якостями, вміннями.

ВИПУСКНИК ШКОЛИ – це:

- ☞ патріот,
- ☞ гуманіст з моральною поведінкою,
- ☞ соціально зріла,
- ☞ самостійна,
- ☞ життєво компетентна,
- ☞ конкурентоспроможна,
- ☞ здорова,
- ☞ творча особистість
- ☞ з розвинутою потребою самореалізації та самовдосконалення.

Ми прагнемо зробити свій заклад **ШКОЛОЮ ПАРТНЕРСТВА І СПІВПРАЦІ**, в якій дитина є не тільки учасником, а й творцем середовища, в якому їй жити, навчатися, розвиватися, творити.

Такий підхід дає можливість створити **ШКОЛУ ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ** і самовдосконалення.

У школі – **кожного люблять, шанують, цінують**, незалежно від навчальних успіхів, за те, що він **ЛЮДИНА**.

**Великодолинський НВК – це ДІМ
ТВОРЧОСТІ, РАДОСТІ, ТОЛЕРАНТНОСТІ, ВЗАЄМОРОЗУМІННЯ.**

Наша школа сьогодні це –

- ☞ *Школа Людяності*, бо людина є найвищою цінністю в нашій школі.
- ☞ *Школа Доброти*, бо саме добрі помисли і дії людини будуть конструктивними.
- ☞ *Школа Успіху*, бо тільки успішна людина може жити і творити в суспільстві.

Адреса передового досвіду: Великодолинський навчально-виховний комплекс «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів – ліцей» Овідіопольського району Одеської області.

Адреса: 67805, вул. Паркова, 38, смт. Великодолинське, Овідіопольський район, Одеська область, Україна.

Телефон: (04851) 68 634

E-mail: zooch3.bdolina@gmail.com

**НАУКОВО - МЕТОДИЧНІ ПУБЛІКАЦІЇ
ДОСВІДУ ІННОВАЦІЙНОЇ ВИХОВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
ЄРОФЄЄВОЇ ЛЮДМИЛИ АНАТОЛІВНИ,**

надрукованих у науково-методичних виданнях України

1. **Єрофєєва Л. А.** Школа особистісного розвитку. / 1001 + 1 ідея сучасної школи. / упоряд. Т. М. Запорожець, О. К. Шатохіна. – К. : Шк. світ, 2011. –180 с. – С. 5.
2. **Єрофєєва Л. А.** Надання допомоги батькам у сімейному вихованні (семінар - тренінг) // Початкова освіта. – 2004. – № 20 (травень). – С. 18-26.
3. **Єрофєєва Л. А.** Особистісний підхід до дитини // Наша школа. – 2003. – № 6.
4. **Єрофєєва Л. А.** Учнівське самоврядування в сучасній школі. / Л. А.Єрофєєва. – Одеса, 2003. – 107 с.
5. **Єрофєєва Л. А., Демченко Е. М.** Використання інтерактивних методів в управлінській діяльності // Наша школа. – 2004. – № 5-6.
6. **Єрофєєва Л. Я.** Модель виховної системи «Школи особистісного розвитку». / Л. Я. Єрофєєва. – Одеса, 2009. – 32 с. – (Серія «Інноваційні системи, моделі виховної діяльності навчальних закладів Одещини»).
7. **Єрофєєва Л. А.** Модель виховної системи сучасного навчального закладу «Школи особистісного зростання» (впроваджується з 2005 року) / Теорія і практика організації інноваційного процесу виховання. Наук.-метод. збірка. / Упорядник О. І. Чешенко. – Одеса, 2014. – 327 с. – С. 105-127.
8. **Єрофєєва Л. А.** Школа особистісного розвитку (модель виховної системи сучасного навчального закладу) (впроваджується з 2005 року) / Виховна робота в школі. – 2015. – № 6.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ЄРОФЄЄВА Людмила Анатоліївна, заступник директора з виховної роботи Великодолинського навчально-виховного комплексу «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів – ліцей» Овідіопольського району Одеської області, вчитель технології, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, вчитель-методист. Досвід увійшов до Всеукраїнського банку педагогічних ідей та збірки «1000 + 1 ідея сучасної української школи». Член обласного клубу «Творчість» творчо працюючих заступників директорів з виховної роботи при Одеському обласному інституті удосконалення вчителів, член обласної творчої групи, керівник обласного майстер-класу (з 2003 року).